Hazırlayan: Gülder DEMİR - gulder.demir@dunya.com

Zamana Karşı Vakur Direnişiyle

Galata Kulesi

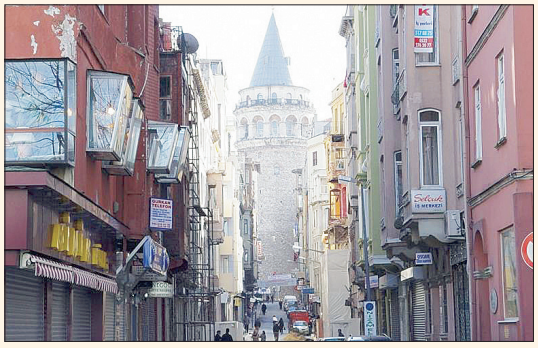
Tarihi 1500 yıl gerilere kadar uzanan İstanbul'un Galata semti, pek çok döneminde hem bir ticaret merkezi, hem de varlıklı ailelerin gözde ikametgâh yeri olmuş. Ağır ve vakurlu görünüşü ile Galata Kulesi ise yüzyıllardır yalnızca semtin değil İstanbul'un en görkemli yapısı görünümünde.

Hangi mevsimde olursanız olun İstanbul'u gezmeye gelenlerdenseniz uğrak mekânlarınızdan biri oluverir Galata Kulesi. Kim istemez üç yüz altmış dereceden kuş bakışı İstanbul'u görmeyi… Bir de kulenin tepesine çıkıp "Yedi Tepe İstanbul"u seyrederken zaman içinden geçip gelen sesleri hayal etmeyi… Kollarına kanatlar takmış, Haliç üzerinden Boğaz'ın öteki yakasına, Üsküdar'a doğru ağır ağır süzülen Hezarfen Ahmet Çelebi kulağınıza fısıldar gibi "İstanbul Kanatlarımın Altında" derken, Orhan Veli'nin rüzgârın sesine karışan fısıltısıyla "İstanbul'u Dinliyorum Gözlerim Kapalı" şiirini duyumsamak bir ayrıcalık yaşatır insana. Gözünüze Karaköy'e doğru kanat çırpan beyaz martılar takılır… Saray Burnu, Ayasofya, Pier Loti'nin mekânı, balıkçı motorları, yolcu gemileri, Haliç'in üzerinde uçuşan martılar, Boğaziçi'nin muhteşem mavi sularında arkalarında beyaz köpükler bırakarak ilerleyen gemiler ve de modern kent yaşamının yansıması olan gökdelenler…

GALATA'DAN TARİHE YOLCULUK

İstanbul tarihinin en eski semtlerinden olan Galata, zaman içinde bir yolculuk yaşatır insana. Avrupalıların çoğunluğu tarafından ortasından deniz geçen kent olarak tanımlanan İstanbul'un en ihtişamlı ve uzaktan bakarken şehrin siluetinin belki de en

yalnız yüzünü Galata Kulesi oluşturur. Yalnızlığının üstüne çöken vakur, gizemli havasıyla, başından geçen onca talihsizliklere rağmen dimdik duruşuyla etkiler görenleri.

Galata Kulesi, 1348 yılında, Bizans'ın en buhranlı döneminde, Cenevizliler tarafından savunma amaçlı inşa edilir. Yapımında her yaştan Cenevizlinin kadınlı erkekli, gece gündüz demeden çalıştıkları Kule, Boğazın girişine hâkim Galata'nın en yüksek tepesine inşa edilir. O dönemde tepesindeki haç nedeniyle "İsa Kulesi" olarak adlandırılan Galata Kulesi etrafına derin hendekler kazılarak bir savunma mekanizması da oluşturulur. Zamanla bu hendekler kulenin etrafında yapılan imar faaliyetleri nedeniyle doldurulduğundan, sadece sokak ve cadde isimlerinin Büyük veya Küçük Hendek olarak günümüze kadar yansıdığı söylenir.

Bizans İmparatorluğu'nun sonunun başlangıcı olan 1453 yılında Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethiyle Galata'da yeni bir dönem başlar. Önceden Latinlerin ağırlıklı yaşadığı Galata semtinde Türkler görünmeye başlar. Doğup, büyüdükleri semtte kalmayı yeğleyen Latinler, Fatih Sultan Mehmet'in egemenliğini tanıyarak yaşamlarını sürdürmeye devam eder. Fatih Sultan Mehmet'in emriyle Galata Kulesi de Zağanos Paşa tarafından gerçekleştirilen büyük bir onarımdan geçirilir.

1509 yılında İstanbul'u sarsan Kıyamet Sugra "Küçük Kıyamet" adı ile anılan depremde, Galata Surları büyük zarar görür ve Mimar Murad Bin Hayrettin tarafından kule tekrar onarılır. Böylece Cenevizliler'in yapmış oldukları kulenin üstüne çıkılan katlarla yüzde elli Osmanlı yapımı heybetli bir taş kule çıkar ortaya. Evliya Çelebi'nin de yazmış olduğu gibi, bundan sonra kule bir dönem zindan, bir dönem de gemi levazım ambarı olarak kullanılır.

Lale devrinde ilk resmi itfaiye birliğinin kurulmasıyla Galata Kulesi yangın gözetleme yeri olarak kullanılmaya başlanır. Böylece Galata Kulesi, 1874 yılında Haliç'in öteki yakasına yapılan Beyazıt Kulesi gibi yangınların gözlemlendiği bir nokta olarak da çıkar karşımıza ve bu durum da tarihi eserlerde şöyle yer alır: "Tarihi Kulenin tepesine yerleştirilen Mehterhane'ye bağlı kösçüler, Şehr-i İstanbul'da çıkan yangınları kös vurarak haber verdikleri gibi, gece yarıları da halka duyurmayı görev bilirler."

Ancak Galata Kulesi'ni İstanbul'da çıkan yangınlardan en çok nasibini alan bina olarak görürüz. Önce III. Selim döneminde kötü bir yangın geçirir, İstanbul'un heybetli süsü, alevlerden kapkara olmuş, büyük hasara uğramıştır. Padişah kuleyi onarmakta gecikmez, ama bu onarımdan kısa bir süre sonra 1831 yılının sıcak bir Ağustos günü çıkan ikinci bir yangınla kulenin konumu öncekinden çok daha kötü bir duruma dönüşür. II. Mahmut, çok önem verdiği kulenin tez onarılması için bir ferman çıkarır. Kulenin bugünkü genel görünümü bizlere II. Mahmut'tan miras kalmıştır. On dört büyük kemerli pencere ve bugün üzerinden İstanbul panoramasını seyre doyamadığımız İstanbul manzarası sunan en üst katına da bir kahvehane eklenir. Burada köz kömürde pişirilen Türk kahvesinin nefis tadı Theophile Gauiter, Flauberti Edmondo Amicis gibi ünlü seyyah yazarların damaklarında kalır. Kuleden seyrettikleri İstanbul gizeminin unutulmaz manzarasını kalemlerine aldıkları satırlarda anlatırlar. Kule 1875 yılında patlak ve-

ren büyük bir fırtına ile tepesindeki külahını yitirmesiyle mahzun kaderini sürdürür.

ZAMAN KARŞI GALATA KULESİ

20. yüzyılın başlarına gelindiğinde kulenin işlevine bir yenisi daha eklenir: Saatleri ayarlama kulesi… Tepesinde bulunan vakit küresi yerel saatin 12 olduğunu gösterir siyah topu, bayrak direğinden indirip öğle vaktinin geldiğini bildirir.

Aradan yıllar gelir geçer. İstanbul'un birçok tarihi yapısı gibi Galata Kulesi de eskiyip köhneleşir. 1964 yılında İstanbul Belediye'si tarafından büyük ve ciddi bir onarımla yeni baştan eski haline kavuşturulur. Yani, II. Mahmut döneminin kulesi hemen hemen eski haline sadık kalınarak yenilenmiş olur. Bu arada bu büyük taş yapı, tarihinde hiç görmediği teknolojik bir yenilik ile tanışır. Bu harika yenilik, 1967 yılında kulenin içine monte edilen asansördür. Ve o günlerden bu günlere, İstanbul'a gelen yerli yabancı turistler girişte biletlerini alıp, bu asansörle yukarı kata kadar çıkarak Hezarfen'in kanat takıp kendisini martıların arasına bıraktığı yükseklikten İstanbul'u seyre koyulur.

Galata Kulesi 1968 yılında, duvarları aynen muhafaza edilerek büyük bir tadilattan geçirilerek turistik hizmete açılır, tepesine de yeni bir külah yapılır. 1999 depremi sonrası kapsamlı bir restorasyon geçiren yapının, bugün yedinci katına kadar asansör, son iki katı için merdiven kullanılarak çıkılıyor. Dokuzuncu katın balkonundan İstanbul'un eşsiz manzarasını izlemek mümkün. Kule, sabah 9'dan akşam 19'a kadar gezi için açık olup, dokuzuncu katı gündüzleri kafeterya ve lokanta olarak hizmet vermeyi sürdürüyor.

700 yaşına merdiven dayamış, 61 metre yüksekliğindeki Galata Kulesi, tarihin İstanbul'un omzuna yüklemiş olduğu ağır sorumluluğu taşıyor sırtında yüzyıllardır. Zamana karşı direnişini; dimdik ayakta kalarak, bütün bu olup bitenleri, aşırı bir hızla kabuk değiştiren bu dünya kentini seyrederek sürdürüyor…

